

Nr 166

Av herr Högström m. fl., om utredning angående befolkningsomflyttningen.

(Lika lydande med motion nr 209 i Andra kammaren)

I årets statsverksproposition konstaterar inrikesministern att sysselsättningseffekten av de lokaliseringspolitiska åtgärderna under tiden 1963—1966 kan uppskattas till nya arbetstillfällen för över 20 000 personer. Till detta kommer de indirekta verkningarna för handel och annan samhällelig service på de orter som erhållit lokaliseringssöd. Detta är ett resultat som bör stimulera till ökade insatser från samhällets sida, insatser som nu måste bygga på de hittills vunna erfarenheterna och sättas in i ett mera långsiktigt program för näringslivets och samhällsservicens utbyggnad i landets olika delar.

När riksdagen 1964 fattade beslutet om de nu pågående lokaliseringspolitiska åtgärderna anförde departementschefen i propositionen målsättningen vara denna: »Lokaliseringpolitiken bör syfta till att främja en sådan lokalisering av näringslivet, att landets tillgångar av kapital och arbetskraft blir fullt utnyttjade och fördelade på sådant sätt, att ett snabbt ekonomiskt framåtskridande främjas.»

I fråga om omfattningen av åtgärderna uttalade departementschefen följande: »Stödåtgärderna bör enligt min mening komma i fråga endast under en begränsad tid för att lösa omställningsproblemen framför allt i det norra stödområdet. I enlighet med kommitténs förslag förordar jag att denna period bestäms till fem år. Härunder bör statsmakterna överväga huruvida stödåtgärderna varit ägnade att förverkliga den lokaliseringspolitiska målsättning som uppställts och utifrån föreliggande erfarenheter och utvecklingstendenser ta ställning till om målet och medlen för den samhällliga aktiviteten på området bör kvarstå oförändrade eller ändras.»

Det är därför med tillfredsställelse vi konstaterar att inrikesministern i årets statsverksproposition ger besked om att det nu pågår inom Kungl. Maj:ts kansli visst forskningsarbete angående erfarenheter av de lokaliseringspolitiska åtgärderna.

Vi vill emellertid utifrån här ovan refererade målsättning för lokaliseringpolitiken fästa uppmärksamheten på att Norrlands andel i stödåtgärderna blir allt mindre. Sälunda har chefen för norrlandsfonden direktör Matti Mäkinen i en artikel i »Norrländsk tidskrift» nr 4/1966 anfört bl. a.

Bihang till riksdagens protokoll 1967. 3 saml. Nr 166—175

följande: »Vi norrlänningar känner också till att stödområdet blivit större och större och att Norrlands andel blivit mera blygsam, bland annat beroende på att våra befintliga, expanderande företag är mindre än riksgenomsnittet och att våra nyetablerade företag självklart ej har samma auktoritet hos finansierarna, som de mera välkända konkurrenterna.»

Detta förhållande aktualiserar frågan om affärsbankernas inflytande när det gäller att med lokaliseringpolitiska åtgärder utbygga det norrländska näringslivet. Här föreligger ett konkurrensmoment inom näringslivet i fråga om finansiering av projekt i Norrland som utgör ett hinder för en utveckling.

Med en större aktivitet från samhällets sida i fråga om en utbyggnad av den norrländska basindustrien, som har skogen som råvara, borde det vara möjligt skapa en likvärdig finansiell behandling av företag i Norrland. Men detta torde förutsätta en samordning av den enskilda och statliga företags-samheten på området.

Näringsgeografiskt finner vi det vara naturligt att i dag tala om örestadsregionen, göteborgsregionen eller mälardalsregionen. Varför skulle det inte vara lika naturligt att tala om norrlandsregionen? Norrlands betydelse för landets export är så självklar, att när en uppdelning av landets kapitaltillgångar sker, så borde Norrland få göra anspråk på en likvärdig behandling med övriga regioner i landet.

Med de här redovisade finansiella svårigheter, som det i dag uppenbarligen finnes för en ökad företagsamhet i Norrland, vill vi ifrågasätta om inte samhället även ur andra synpunkter måste medverka till en bättre fördelning av kapitalet. Är den nu rådande kapitalfördelningen mellan olika regioner i landet ur den totala samhällsekonomiens synpunkt riktig och godtagbar?

Vi har under lång tid erfarit hurusom omflyttningar av människor från Norrland till storstadsregionerna medfört ständigt växande problem i fråga om bostäder, kommunikationer, sjukhus, skolor och all annan samhällservice. Till detta kommer de sociala skadeverkningar i form av bl. a. ökad brottslighet m. m. som blivit en direkt följd av den alltför snabba tillväxten av landets stora centra.

Med en sådan utveckling som bakgrund måste det snarast bli klarlagt om inte det ur hela samhällets synpunkt måste vara angeläget att bättre taga till vara och utnyttja de stora samhällsinvesteringar som gjorts på många håll i Norrland. Även om man inte går så långt som i Danmark, där man sedan 1960 fört en medveten politik att förhindra de största städernas alltför snabba tillväxt, så bör det vid varje ny företagsetablering bli allsidigt prövat om inte en lokalisering till en avfolkningsregion är ett bättre samhällsekonomiskt alternativ. Visserligen förekommer sådana strävanden från statens sida när det gäller utnyttjande av företagets investeringsfonder. Men enligt vår mening måste denna linje i lokaliseringpolitiken i fortsättningen bli mera tillgodosedd. Detta i synnerhet inför en ytterligare flyttning av arbetskraft från Norrland till andra delar av landet. Det bör inte enbart

vara rent företagsekonomiska bedömningar som avgör näringslivets utbyggnad i olika delar av landet. Även den samhällsekonomiska bedömningen måste komma med i dessa sammanhang.

Med hänvisning till vad som anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam utredning av de frågor, som sammanhänger med den nu pågående befolkningsomflyttningen i landet.

Stockholm den 19 januari 1967

Ivar Högström (s)

Emil Näsström (s)

Otto Stadling (s)

A. Gillström (s)

Thure Dahlberg (s)

Sigurd Lundin (s)

Uno Hedström (s)

Maja Nilsson (s)

Gunnar Rönnerberg (s)

Erik Svedberg (s)

Lage Svedberg (s)

Lennart Wanhainen (s)

Erik Olsson (s)
